

באו עם הזבח, לק"מ דבאים עם הזבח פירש"י ז"ל שנשחט עליהם הזבח והכח כשהקדימן לזבח הרי לא נשחט עליהן הזבח וסובר הירושלמי דלפני זמנו דינו כמו אחר זמנו וכל שמקיים מצוותו גם לאחר זמן קיים ג"כ מצוותו כשהקדימם לזבח ומ"מ נראה דזהו רק אם כבר עלה עה"ש ונתחייב גברא בקרבן זה וממילא נתחייב ג"כ כבר בנסכיו אבל זלילה שלפניו לא שמענו שיפטור מחייב שחל עכשיו ע"י מה שנתן קודם שחל חייבו והא דזנה"מ כשרים זלילה הראשונה לפי התוס' ז"ל דהבבלי סובר דנה"מ הוא חובת היום ולא חובת הזבח, והירושלמי סובר שהוא חלק מנסכי התמיד. ועדיין לא התבררו הדברים היטב אללי והנחתי מקום להמעיינים והשי"ת יאיר עינינו בתורה"ק*).

סימן ב

בענין נשיאת כפים במנחה דתעניתא

בגמרא תענית דכ"ו איכא צזה פלוגתא דתנאי דרמ"א שהכהנים נושאים כפים בתענית גם במנחה ונעילה כיון דתעניתא ליכא שחרות ורי"א דאין נשי"כ במנחה ונעילה דתענית גזירה אטו שאר יומי ורי' יוסי סבר נעילה דליכא בשאר יומי לא גזרו זה רבנן אטו שאר יומי ואית זה נשי"כ אבל מנחה דאיתא בשאר יומי גזרו זה רבנן במנחה דתענית אטו מנחה דשאר יומי ואמר ר"י דהלכה כרי' יוסי והאידיגא מ"ע פרשי כהני ידיי במנחה דתענית ומשני כיון דסמוך לשקיה"ח קא פרשי כתפלת נעילה דמיה ע"כ הסוגיא וכ"פ בש"ע סימן קכ"ט אחר שביאר דמנחה דיוה"כ ליכא נשי"כ לפי שמתפללין אותה בעוד היום גדול כתב וז"ל אבל בתענית שאין זו נעילה הואיל ותפלת המנחה סמוך לשקיה"ח היא

(* ח"ה. עין עוד קה"י מנחות סימן ח'.

דומה לתפלת נעילה ואינה מתחלפת במנחה של שאר ימים הלכך יש זה נשיאת כפים. ונסתפק מרן זללה"ה בספרו חזו"ח מעשרות לקועים סי' י"ח [והועתק בחזו"ח חו"ח סי' ל'] היכי דינא במקום דמתפללין בזמנינו מנחה גדולה אי איכא נשיאת כפים וז"ל אפשר כיון דבזמן חתימת התלמוד קצטו דפרשי ידיי במנחה דתעניתא אין לנו לשנות מנהגם אף אם מתפללין מנחה בעוד היום גדול שאנו נגררין אחר מנהג אבותינו בנשיאת כפים במנחה דתעניתא אף שאין אללינו בטעם שהי' בזמנם. ואפשר דלא הוקבע אלא במתפללי סמוך לשקיה"ח כו' ע"ש כל לשונו ז"ל והוא באמת ספק עלום כמשי"ת דודאי י"ל שאע"פ שהטעם שהורו לעשות נ"כ במנחה דתעניתא הוא משום דפרשי סמוך לשקיה"ח מ"מ כשהורו לישא כפים במנחה לא עשו תנאי שזאם ישתנה המנהג ויתנהגו להתפלל בעוד היום גדול לא יהא נ"כ, רק הורו בסתמא שהכהנים ישאו כפים במנחה, וסמכו על זה שזאם ישתנה המנחז ויתנהגו להתפלל מצעו"י גדול ודאי אז יהא הצ"ד שצאוחה שעה נמנים להורות שלא ישאו כפים [כיון שיש זידינו מסורת דהלכתא כרי' יוסי וכל היכא דאיכא לאחלופי במנחה אין נוי"כ] אבל מ"מ כל זמן שלא נמנה צ"ד להורות שלא ישאו כפים קיימא ההוראה בסתמא לעשות נשי"כ [בלא תנאי דדוקא כשיתפללו סמוך לשקיה"ח], דכה"ג אשכחן צירושלמי דסוף תרומות גבי הא שהתירו לזר לטבול בשמן שריפה של תרומה להדלקת הנר עיי"ש וקאמרי דזי ר' ינאי דשעת משלחת זאבים היתה פי' והי' סכנה ללכת בלא אור ומשו"ה התירו משום סכנה ליהנות משמן שריפה ואמרינן ולא עמד צ"ד וביטל פי' ומשו"ה נשאר הדין גם אחר שעברה הסכנה ע"ש וחזינן דאע"פ שטעם הדין רק משום סכנה מ"מ הדין הי' סתמא שהורו דשרי לזר לטבול

פחילה בשמן שריפה כו' וכל זמן שלא נמנה
 צ"ד לאסרו הרי הוא בהתירו קאי [וכנראה
 שאין צוה איסור מדאורייתא אפילו להאומרי'
 והנאה של כלוי אסור מה"ת ואולי משום
 שזהו נקרא השתמשותו של כהן מנה שאינו
 מטבב מאורחיו עבילת הפחילה ואכמ"ל]
 ולענין "איסורי" דרבנן אחר שצטל הטעם,
 מצואר צפ"ק דביצה דלריך מנין אחר להתירו
 דהאיסור נמשך גם אחר שצטל הטעם [והיינו
 נמשם דלא הטילו את האיסור בתנאי "לכל
 זמן שיתקיים הטעם" רק עשו הוראה
 מוחלטת, והוא על סמך שצאם יתצטל הטעם
 ודאי יעיינו הצ"ד שצאותו שעה לתקן כפי
 הראוי לדון צוה. ועיין צפר"ח יו"ד סימן
 קט"ז ונדפסה בגליון יו"ד שם ר"ס קט"ז
 שהצ"ח מכ"ד שאע"פ שצטל הטעם הדין
 צמקומו עומד והצ"ח נמי מכ"ד דאמרי'
 דמאחר שהטעם צטל נתצטל האיסור וע"ש
 מש"כ לחלק צוה ועיין עוד בגליון יו"ד שם
 צדפוס ווילנא צמטה יבונתן דצרים יקרים
 צוה והדצרים ארוכים ועמוקים ואכמ"ל
 ומיבו לענין הוראת היתר [כלומר הוראת
 ציעול תקנה או ציעול איסור הקודם] מחמת
 טעם שאפשר להשתנות מצואר מירושלמי
 דתרומות הני"ל שהורו היתרא צסתמא עד
 שיעמוד צ"ד ויצטל *).

ושפיר י"ל דכוותה נמי צהאי תקנתא
 שהתקינו האידנא דפרשי כהני ידוי'
 מה"ט דסמוך לשקיה"ח פרשי, דמ"מ התקנה
 היתה סתמא שיש לישא כפיה צמנחה וכנ"ל
 רק הגמרא מצארת הטעם דמלתא כפי
 שאמרו צציהמ"ד אצל לא שההוראה
 למעשה היתה בתנאי שיהא סמוך לשקיעה

* וכה"ג כתב צהר"ן ז"ל צמניה דף י' ריש ע"ב
 [צפוס וילנא] וז"ל דכיון דקמאי תקון הפסקה צתענית
 ולא היו קורין צענינו של יום אכן נמי לא קריין עכ"ל,
 ועי' ר"ה דל"ב צ' דהאחרון מתקיע ומצואר שם
 דצגזרת המלכות שנו ואפי"ה נשאר כך לעולם, וכן
 קריאת שמוע נקדושת מוסף שנוסדה מחמת גזירת
 המלכות.

וכל זמן שלא עמד צ"ד וציעל הרי ההוראה
 לנשי"כ צמנחה דתעניתא צמקומה עומדת
 צלא תנאי שיהיה דוקא סמוך לשקיה"ח
 וכנ"ל, ומכיון שנחתם התלמוד צעוד הוראה
 זו קיימת, שוב נשאררה צתקפה גם אם
 ישתנה המנהג ויתפללו צעוד היום גדול
 דלאחר חתימת התלמוד חין צכוחינו לעשות
 גזירות חדשות [זולת כל צ"ד צעירו וצמקומו
 צלצד, ומה שהקי הפר"ח על גזירת קעניות
 צפסח לכאורה י"ל דהתם מטעם קצלת
 הצצור הוא שכצר קצלו עליהם רוצ המדינות
 צחומרא זו ואיכא משום אל תטוש ואכמ"ל].
 והנה ספק זה הני"ל הוא לכל השיטות היינו
 אפילו להצב"ג ז"ל [שהוצא צהר"ח ז"ל]
 דהאי דהאידנא פרשי כהני ידוי' הוא אפילו
 ציוה"כ דאית צה נעילה כיון דמשכי צתפלה
 דמנחה עד זמן נעילה כו' דמ"מ י"ל שכ"ז
 היתה הוראה צלא תנאי דסמוך לשקיה"ח רק
 על סמך שכן הוא המנהג להתפלל סמוך
 לשקיה"ח היתה ההוראה לעשות נשי"כ
 וככל הני"ל.

ולשיטת הסוצרין דהאי האידנא פרשי
 כהני ידוי' כו' חינו אלא צמנחת
 תענית שאין צו נעילה אפ"ל עוד צדרך
 אחרת והוא דנראה מהריטצ"א ז"ל שאותו
 מנהג שהיה להתפלל סמוך לשקיה"ח לא
 נתחדש צזמן מאוחר אלא גם צזמן שנפסקה
 ההוראה דהלכה כר' יוסי כצר היה מנהג
 זה, צאופן שעל מנחה דתענית שאין צו
 נעילה לא נאסר מעולם נשי"כ דהא לא נקצע
 מתחילה הלכה כר"י אלא אחפלת מנחה
 ציום שיש צו נעילה, דהנה הריטצ"א ז"ל
 הקשה להסוצרים דגם צמקום נעילה פרשי
 כהני ידוי' [מה"ט דמפשי רחמי עד שקיה"ח]
 ח"כ נמלא שאנו נהוגים הכל כר"מ והיכי
 קאמר הלכה כר"י ע"ש והשתא חת"ל שנוהג
 זה שיהא מנחה דתענית סמוך לשקיה"ח
 נעשה חת"כ הא לק"מ דשפיר קצטו הלכה
 כר"י לשעתם כשלא היו סמוך לשקיה"ח
 ורק האידנא צתר דנהגי להתפלל צזמן נעילה

הנהיגו שוב לנשי"כ במנחה, אע"כ דמשמע להריטצ"א ז"ל שמנהג זה להתפלל בתענית מנחה בזמן נעילה היה נהוג מלפנים בישראל ונמצא לפ"ז שמעולם לא הוקצע הלכה כר' יוסף לענין תענית שאין זו נעילה [דהא ר' יוסף לא אמר הוראה שצריך לגזור מנחה בתענית אטו מנחה דעלמא שזה רק הגמרא אומרת עעמא של ר' יוסף אצל ר' יוסף עלמו אמר סתמא "מנחה אין זה נשי"כ". ופסק ר"י הלכתא כוותי' וכיון שכ"ז לא נאמר אלא אתע"ל ויוה"כ דאית זהו נעילה, נמצא שלא הי' כלל הוראה שלא יעשו נשי"כ במנחה בתענית שאין זו נעילה שלא על זה דיברו בגמרא].

אך לשיטת הסוברים דגם במנחה שיש אחר' נעילה אמרי' דהאידינא פרשי ידי' כו' ולדידהו הק' הריטצ"א ז"ל דא"כ ה"ז הכל כר"מ ומאי קאמר הלכה כר"י ולדד לתרן דהלכה דרבי יוסף הוא או ליוה"כ שמתפללין מנחה מצטו"י או לצור יחידי שמתפללין מצטו"י ע"ש לפ"ז הי' הוראה שבאם יתפללו מצטוד יום גדול לא יהא נשי"כ. אצל לפוס מה דקיי"ל כרוצ הפוסקים בזה דרק במנחה שאין אחריה נעילה פרשי כהני ידי' איכא למימר בפשיטות שלא היתה מעולם כלל הוראה לצטל מנחה ג"כ במנחה בתענית שאין זו נעילה והטעם שלא ציטלו הנ"כ היה בשביל שהיה המנהג להתפלל סמוך לשקיה"ח ולא היה צורך לצטל נ"כ, וממילא אחר חתימת התלמוד אפילו אם ינהגו שוב להתפלל צטוד יום גדול מ"מ אין בכוחנו לעשות גזירות כנ"ל [ואפילו לכשיצו"י שיש בכוחנו לעשות גזירות בדברים שכבר גילו חז"ל דעתם שראוי לגזור כן, מ"מ הא לא אשכחן צטום מקום שחידשו בזה גזירה, אחר חתימת התלמוד].

וחזינן דיסוד זה שאנו נגררין אחר הנהוג בצבל בזמן חתימת התלמוד הוא בתוקף אפילו במקום דנראה בעליל שעלינו לנהוג ככני א"י והוא מהא דנהוג בכל

תפולות הגולה בענין שאלה בצרכת השנים כמנהג צבל להתחיל השאלה ביום ששים אחר התקופה אע"פ שהרבה מדינות גדולות זקוקים לגשמים מתשרי וכו' והיינו משום דצבל מנהגינו אנו נגררים אחר מנהגי צבל גם במקום דלא שייך גבן עעמא שמחמתו נהגו בני צבל הכי. וגם הרא"ש ז"ל בתשובה כלל ד' שרצה להנהיג במדינות הגולה להקדים ולאחר את השאלה ע"ש, זהו דוקא צדין השאלה שמוכה בגמרא דהכל לפי המקום והזמן כדבוכיח הרא"ש ז"ל מדף ד' הא לן והא לכו דבני צבל אית לכו פירי בדצרה ע"ש ומהא דאפילו עיר אחת כגוה נחלקו בגמרא בזה צדי"ד ע"ש בתשובת הרא"ש ז"ל. וגם בזה כתב הצ"י צסימן קי"ז דסוגיא דעלמא דלא כהרא"ש ז"ל בזה והכל משום דאנו נגררין צבל מנהגינו אחר מנהגי בני צבל אפילו היכא שמלד הטעם היה לנו להתנהג באופן אחר.

וא"ת נהי דמסוגיית הגמרא אין להוכיח לענין צומה"ז שאין לישא כפיה במנחה בתעניתא כשמתפללין מנחה גדולה וכמשנ"ת בארובה, מ"מ מדצרי הפוסקים ז"ל שכתבו להלכה עעמא דאיכא נשי"כ במנחה משום דהוא סמוך לשקיה"ח הא מוכח דכשאינו סמוך לשקיה"ח אין לישא כפיו, אצל באמת ז"א כלל דכך הוא מנהג הפוסקים במקומות אין מספר לצאר טעם בהלכה במקום שאינו מושכל ראשון וצפרט כשמתחלקין מרישא לסיפא כגון הכא שכתבו דבמנחה בתענית שאין זו נעילה איכא נשי"כ וציוה"כ דאיכא נעילה לא, ודאי לריכין לצאר מה מקום לחלק מזה לזה ומשו"ה כתבו לצאר עעמא דלא גזרו במנחה שאין זו נעילה משום דעצדי לה סמוך לשקיה"ח וכנעילה דמי ומש"ה כאן לא גזרו אצל אין כוונתם ז"ל לומר שבאם יתפללו מנחה מצטו"י גדול לא יהא נשי"כ. וראי' גדולה מהא דאין מוכרין לנכרי צהמה גסה ותנן בן צתירא מתיר צסום ומצואר בגמרא

זכו משום דסתם סוס לרכיבה עומד
 [שאפילו יהי שאלה ונסיוני לא יהא מלאכה
 דאורייתא] וכ"פ הרמז"ם ז"ל פ"כ משנת
 ה"ד וז"ל ומותר למכור להם סוס שאין
 הסוס עומד חלה לרכיבה אדם ולא למשאוי
 והאי נושא את עלמו עכ"ל. והנה ידוע
 שהדבר גשונה אשר רוצ ככל הסוסים עיקרן
 למשיכה עגלה קיימי שזכו משוי ממש וחטו
 נאמר דמה"ט ישתנה הדין והלא ז"צ שלא
 נתכוונו הפוסקים כלל שבאם יהא רוצ
 סוסים למשא יהא חסור למכור דמכיון שלא
 נאסרה המכירה צימי חז"ל [מה"ט דסתמן
 לרכיבה] ממילא הם מותרין גם אי ישתנה
 המלצ ויהי סתמן למשוי דמי"מ הא לא
 נאסרו ע"י חז"ל במכירה. וכ"ג עובא.
 וה"י הכא מש"כ הפוסקים משום דעבדי
 סמוך לשקיב"ח זה הוא לצאר טעמא דמלתא
 ולא ללמד שבהעדר הטעם יתהפך הדין.

סוף דבר זהו ספק גדול אם הלכה זו
 דנשי"כ צמנחה דתעניתא הוא הלכה
 פסוקה בלא תנאי דזמן תפלת המנחה או
 שהוא דוקא בתנאי אם יתפללו סמוך
 לשקיב"ח וככל הנ"ל ותפס מרן רבינו החזו"א
 זללה"כ שזכו ספק גמור וכתב מרן ז"ל על
 זה [אחר שלדד עוד ספיקות ע"ש] בזה"ל
 וכיון שאם עלה לא ירד [גם באותה מנחה
 שודאי גזרו עליי שלא לישא כפיהם גזירה
 חטו שאר יומי] כמש"כ הרמז"ם ז"ל פ"ד
 מהי תפלה וצטושי"ע סימן קכ"ט ואין כאן
 רק ספק אם יש בזה משום גזירת חכמים
 שלא יעלה [וכמשנ"ת לעיל בארוכה שזכו
 ספק גמור אי צמנן הזה במקדים מנחה
 מצטוד יום גדול איכא גזירה זו] אפשר
 דצבפק יעלה וצ"ע עכ"ל. ור"ל דמאחר
 שאפשר להקל בצפק גזירה דרבנן דקיי"ל
 ספק דרבנן לקולא וכש"כ הכא דאינו חלה
 גזרה לענין לכתחילה כנ"ל ח"כ ראוי לעשות
 נשי"כ כדי שלא לצטל מ"ע דאורייתא וצבית
 מדרשו היו נושאין כפיהם צמנחה דתעניתא

שהתפללו שם מנחה גדולה, וכנראה שאע"פ
 שצספרו הניח ד"ז צל"ע הסכים שכן הגון
 לעשות מכיון דסד"ר לקולא ואפשר להקל
 צכיו"צ ח"כ למה נפסיד מלוא דאורייתא
 דנשיאת כפיהם.

והנה כעין נד"ד מלינו לכאורה שנחלקו
 הפוסקים ז"ל דצפסחים דק"א
 מצואר דלמ"ד חין קידוש חלה צמקום
 סעודה הא דמקדשין צציהכ"ם הוא לאפוקי
 אורחין דאכלו ושחו צצו כנישתא ומצואר
 צפוסקים שנהגו לקדש על היין צציהכ"ג
 צזמנא חט"פ שאין שם אורחים והרא"ש ז"ל
 והטור תמכו בזה דהו"ל כצרכה לצטלה
 וצצ"י סימן רס"ט הביא שהר"ן ז"ל קיים
 מנהג זה דכיון דאתקון משום אורחים
 הו"ל תקנה קבועה וכדאשכחן בצרכת מעין
 שצט צליל שצת דעצדינן לה גם היכא דליכא
 הטעם דעם שצצדות וכן תקנת חזרת התפלה
 ע"י שליח ליצור דעצדינן גם דליכא מי
 שאינו צקי כמש"כ הרמז"ם ז"ל בתשו', וכ"כ
 בתשובת הרשצ"א ז"ל וכתב עוד דיש לחזור
 אחר יין לקדש עליו צציהכ"ג שתקנה קבועה
 היא כו' חת"ד הצ"י ומסיק הצ"י דמנהג
 ח"י שלא לקדש צציהכ"ג [כיון דליכא עכשיו
 אורחין] והוא הנכון, וצמג"א סימן רס"ט
 סק"ג כתב שאין לצטל את המנהג כי הרבה
 גאונים יסדוהו ע"ש הרי לכאורה דנחלקו
 הראשונים ז"ל בדבר שהנהיגו מחמת איזו
 טעם אי הוי בתנאי לכל זמן שיתקיים הטעם
 או שהוא תקנה קבועה.

ונראה דמהני פוסקים דצצרי שאין לקדש
 צזמן דליכא אורחים חין ראייה כלל
 דצצרי שתקנה שנעשה מחמת טעם, נעשית
 בתנאי רק לזמן שיתקיים הטעם, דפשוטו
 קצצרי חלה היה מעולם תקנה מיוחדת
 לקדש צציהכ"ם, דחטו לקדש צצציל להו"יא
 אורחין לריך לזה איזה תקנה חלה זהו עיקר
 ענין קידוש, וגצאי נדקה העוסקים בצרכי
 האורחים ודאי עליהם לסדר קידוש צצצילם,
 ומש"ה קצצרי דהיכא דליכא אורחין חין

מקום לקידוש וקרוב דהו"ל זרכה לצטלה כיון שלא היה תקי"ח מיוחד לקדש צביהכ"ג ומה"ט לא קשה עליהם מהא דמעין שצט וחזרה החפלה דעצדין אע"פ שצטל הטעם שמחמתם תיקנו אותם והיינו משום דהתם תקי"ח היתה לצרך זרכת מעין ז' וחזרת החפלה וכיון דאיתקין איתקון, אצל קידוש צביהכ"ג לא אשכחן תקנה כלל כנ"ל.

וכן מהני פוסקים דסברי דתקנה קצובה היתה לקדש צצית הכנסת ומשו"ה נמשכת התקנה גם לאחר שצטל הטעם כנ"ל אין להכריח לענין גד"ד דנושאין כפיים גם זהצטל הטעם דסמוך לשקיעה"ח, דאולי הכא לא רצו לקצוב צסתמא נשי"כ צמנחה כדי שלא יצואו לעשות נשי"כ צזמן שאינו סמוך לשקיעה"ח דאז איכא גזירה משום מנחה דעלמא ומש"ה אפשר שלא אמרו מתחילה דבר זה לעשות נשי"כ צמנחה דתעניתא אלא דוקא כל זמן שהיא סמוך לשקיעה"ח, אצל אין לזה שום ראיה דודאי שפיר י"ל דחז"ל צתקנותיהם לא השגיחו אלא לפי מקומם ושעתם צהסתמך שצאם ישהיה הדברים צאופן שהתקנה לא תתאים הרי יהיה הצ"ד דצאותה שעה לריכים לתקן כפי הצורך וכנ"ל וזהו צאמת ספק עלום לדון דהנהגת הנשי"כ צמנחה היתה הנהגה צלא תנאים, וצפרט לפמשי"צ דהכי אשכחן צירוש' תרומות שהתירו סתם צלא תנאים, וממילא כ"ז שלא צא צ"ד וציעלה התקנה צמקומה עומדת וכנ"ל.

והנה מרן החזו"א זללה"ה שם צמוסגר הוסיף עוד דברים צזה ואצאר צקלרה הנראה כוונת דבריו ז"ל. דבריו ז"ל סוצצים אהא דלכאורה מהריטצ"א ז"ל משמע דצמתפללים צעוד יום גדול ליכא נשי"כ דהריטצ"א ז"ל כתב להוכיח כדעת הפוסקים דהיכא דאיכא נעילה ליכא נשי"כ צמנחה גם האידנא דאל"כ נמצא שנהגינן הכל כר"מ ולמה פסקו הלכה כר' יוסי ושוב כתב

שאנינה רחיה שו"ל שפסקו כן [הלכה כר"י דצמנחה ליכא נשי"כ] לענין יוה"כ שהמנחה אינה סמוך לשקיעה"ח א"י לצור המקדימים להתפלל מנחה צעוד יום גדול כו' ומזה מצואר לכאורה שמפרש צהא דאמרו הלכה כר"י שכלול צזה גם לענין האידנא דמ"מ היכא דמקדימים להתפלל מנחה מצעוד יום גדול דאין נשיאות כפיים.

ואהא כתב מרן זללה"ה דהריטצ"א ז"ל לא כתב ד"ז אלא להפוסקים דאיכא נשי"כ צמנחה גם דדאיכא נעילה, אצל להסוצרים דצמקום נעילה ליכא נשי"כ צמנחה יל"פ דמה שאמרו דפרשי ידי" סמוך לשקיעה"ח ר"ל שאין נשיא"כ אחרת אחרי המנחה וזה נקרא סמוך לשקיעה"ח אפילו כשמתפללין צעוד היום גדול ע"ש. ול"ע לכאורה למה הוצרך מרן ז"ל לצדד פירוש חדש צמה שאמרו סמוך לשקיעה"ח, הלא צפשוטו צהדיח מצואר צהריטצ"א ז"ל שכתב רק להסוצרים שגם דדאיכא נעילה נושאין כפיים צמנחה דלפ"ז קשה דנמצאינו עושים הכל כר"מ ומאי האי דפסקינן כר' יוסי ואהא השיב דהלכה כר"י יתפרש ליוה"כ ולצור שמתפללין צעוד יום גדול, אצל להסוצרים דצמקום דאיכא נעילה ליכא נשי"כ צמנחה הא מתפרש צפשוטו מה שאמרו הלכה כר' יוסי דהוא לענין מנחה צתענית שיש צו נעילה דעצדין כר' יוסי ואין צורך כלל וכלל לפרש ההלכה כר"י לענין לצור המקדימים וכו'. והנראה צכוונת מרן ז"ל דאע"פ שכל דברי הריטצ"א ז"ל נאמרו לשיטות הסוצרים שגם צשיש נעילה נו"כ צמנחה, מ"מ מאחר דנחית הריטצ"א ז"ל לפרש הכי יש לנטות קלח לומר דמסתמא סוצר הריטצ"א ז"ל שכ"ה קושטא דמלתא. וכדי להסיר פקפוק זה כתב מרן ז"ל דלעומת זה יש לצדד שפירוש סמוך לשקיעה"ח היינו כל דליכא נשי"כ אחרי ואע"פ שרש"י ז"ל ותו' וכ"ס לא פ"י הכי מ"מ י"ל שכן פירשו הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל שכתבו רק כלשון

הגמרא מאחר דלפירוש הפשוט דמנחה דתעניתא הוא משונה משאר ימים צזה שהוא סמוך לשקיעה"ח ללערך לפרש דצשאר יומי נהגי להתפלל מנחה גדולה [היינו לפי מאי דמשמע מפירש"י ז"ל דחינו סמוך לשקיעה"ח מקרי דוקא מנחה גדולה וכ"מ מפיר"ח ז"ל ע"ש] וזה דחוק דהא עיקר מלוות מנחה הוא בזמן מנחה קטנה ע"ש ואף דלש"פ ז"ל ל"ק זה דו"ל דסברי שבמנחה קטנה עלמה איכא חינו סמוך לשקיעה"ח דסמוך לא הוא אלא בסמוך ממש להשקיעה"ח מ"מ לפ"ד הר"ח ז"ל ורש"י ז"ל דחינו סמוך מקרי זמן מנחה גדולה נוח ודחי יותר לפרש כפי מרן ז"ל דכל שאין אחרי נשי"כ דנעילה מקרי סמוך לשקיעה"ח, ומכיון שמהריטצ"ח ז"ל צאמת ליכא הוכחה דסובר לדינא דצעינן סמוך ממש וכנ"ל [שהרי כל דבריו ז"ל הם רק להפ"י שיש נשי"כ גם צשיש נעילה] רק קלת פקפוק הלצ איכא שמה דעת ריטצ"ח ז"ל נוטה הכי ומכיון שלעומת זה יש נטוי ללדד כפירושו הנ"ל ולומר שהכי מפרשים הפוסקים שסתמו דבריהם ז"ל הדר הו"ל ספיקא דדינא גמורה, וכל מעיין צלדק יראה שכל דברי מרן ז"ל הם כלפי הא דלכאורה איכא קלת משמעות מהריטצ"ח ז"ל ללד זה ונלאתי להאריך יותר, והי בטוב יאיר עינינו צתורה"ק.

והוסיף מרן ז"ל שכ"מ לשון הר"מ ועוש"ע שלא כתבו הדבר צתנאי שאם מתפללים מפלג המנחה ולמעלה [דוקא אז איכא נשי"כ] אלא סתמו הדבר משמע דלעולם נוי"כ צמנחה דתעניתא עכ"ל ור"ל דאע"פ שהם ז"ל כתבו הטעם הא דשאני מנחה שאין אחרי נעילה ממנחה שיש אחרי נעילה משום דאז מתפללין סמוך לשקיעה"ח, מ"מ כבר נתבאר לעיל שמש"כ הפוסקים טעם ההלכה אין פירושו כלל לומר שצבתצטל הטעם יתצטל הדין וכנ"ל צאורך ומש"כ מרן ז"ל שלשון רש"י ז"ל ל"ט צרור שכוונתו ז"ל אהא דמשמע מפירש"י ז"ל

שצכל יום היו נוהגים להתפלל מנחה גדולה כאשר יראה המעיין ואין להאריך יותר צזה. ולעיקר דברי הריטצ"ח ז"ל שהק' דאם גם צמקום נעילה איכא נשי"כ צמנחה ח"כ נמלאתו נוהגים הכל כר"מ ומאי האי דפסקינן כר' יוסי, לכאורה אפשר לומר צפשוטו דודאי צזמן ר"ג דפסק כר' יוסי לא הי נשי"כ צמנחה דתעניתא רק אחר זמן צתקופה מאוחרת כשהתחילו לנהוג שבהא המנחה סמוך לשקיעה"ח הנהיגו חכמי הדור שיחזרו למנהג ר"מ כיון דלא מחלפה שוב צמנחה דשאר יומי, והא דאמרו צגמרא והאידנא דפרשי כהני ידוי כו' גאמר צתקופה מאוחרת כמאה או חמישים שנה אחר הוראת ר"ג דהלכה כר' יוסי, וכן משמע מדברי רבינו חננאל ז"ל שכתב וז"ל והאידנא דלא מללו מנחה דתעניתא אלא סמוך לשקיעת החמה וכו' משמע שזה נתחדש צזמן אח"כ שיהיו מתפללין סמוך לשקיעה"ח וזה שאמרו "והאידנא" והכי מתפרש הלשון והאידנא דאמרו צגמרא צכמה דוכתי שזה גאמר צזמן מסויים אחר המאמר שקדמו ור"ל דהאידנא זה גשתנה מכפי מה שהיה קודם כגון הדיא דצרכות נ"ט צ' סוכה י"ח א' קדושין דע"א צ' ודע"צ א' צ"מ דמ"צ ג' פעמים ודף ס' ע"א וצבא צתרא דף קע"א ע"צ ג' פעמים וצ"ק קי"ג א' וכחאי גוונא איכא צכמה דוכתא אשר המעיין יראה דעל כרחך הכוונה על תקופה מאוחרת שנשתנה (דצד *), וא"כ לק"מ מאי האי דפסיק כר' יוסי מאחר דעצדינן כר"מ, דזה דעצדינן כר"מ היה צזמן מאוחר אל צזמן דאר"י הלכה כר"י עצדו כר' יוסי. וגראה דדעת הריטצ"ח ז"ל הוא דודאי חילו אמרו צגמרא והאידנא דמללי סמוך לשקיעה"ח הוא משמע שזה נתחדש צזמן מאוחר אל מאחר דאמרו והאידנא דפרשי כהני ומפרשינן הטעם משום

(* וש"ר שכ"כ הרא"ש ז"ל ר"פ ראשית הגז, ע"ש.)

מנהג כר"מ עד ר"ג וכשאמר ר"ג הלכה כר' יוסי נתבעל זה המנהג ולאחר זמן כשנהגו להתפלל סמוך לשקיעה"ח חזרו ויסדוה שיבא נשי"כ וזה לכאורה דחוק ולכן סובר הריטב"א ז"ל דכן היה מתמיד שהתפללו סמוך לשקיעה"ח ומה"ט לא ציעלו מעולם לנשי"כ דמנחה ודצרי ר"ג נאמרו לענין יוה"כ ות"ל דאיכא נעילה ולהסוברים דגם במקום נעילה איכא נשי"כ כתב הריטב"א ז"ל לתרץ כנ"ל. וזר ישראל יצילנו משגיחות ויראנו מתורתו נפלאות.

דסמוך לשקיעה"ח לא משמע דמנהג סמוך לשקיעה"ח הוא דנתחדש וא"כ זה היה נהוג מקדמת דנא וא"כ גם הפרשי ידיי הי' מקדמת דנא וכשאלה והאידנא דפרשי ידיי הי' על אחר בזמן שנאמרה מימרא דר"ג דהלכה כר' יוסי. ואפשר עוד דסובר הריטב"א ז"ל שמנהג זה שנושטין כפיים במנחה הי' נהוג מתמיד מדאמר ר' יוחנן נהגו העם כר"מ ורצא אמר מנהג כר"מ ולדעת ר"ח ז"ל שזה נתחדש אח"כ שביו מתפללין סמוך לשקיעה"ח לריך לדחוק שהיה

